

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

Затверджено
Науково-методична рада ДПУ,
протокол від «16» 09 2025 р. № 1
Голова НМР Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

**Робоча програма навчальної дисципліни
«СТУДІЇ З БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання**

галузь знань: А Освіта	спеціальність: А7 Фізична культура і спорт, ОПП «Фізична культура і спорт: тренер з виду спорту»
галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями), спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, ОПП «Германські мови та літератури: переклад включно»
галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), спеціалізація С1.01 Економіка, ОПП «Економіка і ринки»; спеціальність: С4 Психологія, ОПП «Психологія»; спеціальність: С7 Журналістика, ОПП «Журналістика і зв'язки з громадськістю»

Статус дисципліни: обов'язкова

Робоча програма навчальної дисципліни «Студії з безпеки та захисту» укладена на основі освітньо-професійних програм: «Фізична культура і спорт: тренер з виду спорту» спеціальності А7 Фізична культура і спорт; «Германські мови та літератури: переклад включно» спеціальності В11 Філологія (за спеціалізаціями), спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська; «Економіка і ринки» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), спеціалізація С1.01 Економіка; «Психологія» спеціальності С4 Психологія; «Журналістика і зв'язки з громадськістю» спеціальності С7 Журналістика, затверджених Вченою радою Університету 29.05.2025, протокол №15.

Укладачі:

І. Сагайдак, к.т.н., доцент,
доцент кафедри митної справи та товарознавства

Т. Чорна, к.т.н., доцент,
доцент кафедри митної справи та товарознавства

Гарант ОПП
«Фізична культура і спорт: тренер з
виду спорту»

Сергієнко Ю.,
к. н. з фіз. виховання і спорту, доцент, доцент
кафедри технологій оздоровлення та
фізкультурно-спортивної реабілітації

Гарант ОПП «Германські мови та
літератури: переклад включно»

Ковальчук І.,
к. філол. н., доцент кафедри іноземних мов

Гарант ОПП «Економіка і ринки»

Ткаченко В.,
к. е. н., доцент, доцент кафедри управління та
бізнес-адміністрування

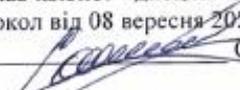
Гарант ОПП «Психологія»

Заушнікова М.,
к. психол. н., доцент, кафедри психології,
педагогіки та суспільних дисциплін

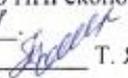
Гарант ОПП «Журналістика і зв'язки
з громадськістю»

Гіріна Т.,
д. н. соц. ком., професор, кафедра соціальних
комунікацій, словесності та культури

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою митної справи та товарознавства, протокол від 08 вересня 2025 № 2.

Завідувач кафедри С. ТКАЧЕНКО, к.е.н., доцент

Розглянуто і схвалено вченою радою ННІ економічної безпеки та митної справи,
протокол від 15 вересня 2025 р. № 1.

Голова вченої ради ННІ ЕБМС Т. ЯЦИК, к.ю.н., доцент

Завідувач навчально-методичного відділу Г. ГРИЩУК, доктор філософії

Ресстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	7
4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
6. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	19
7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	22
8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	26
9. ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ	28

1. ПЕРЕДМОВА

Анотація навчальної дисципліни. Відповідно до євроінтеграційних прагнень України, Конституції України, життя людини, її здоров'я, честь та гідність є найвищою цінністю. Держава гарантує умови для реалізації права громадян на охорону здоров'я, на безпечне для здоров'я та життя довкілля. Важливу роль у практичній реалізації цих прав відіграє освіта. Формування культури безпеки є і буде залишатися нагальним ще багато років. Виклики, які стоять перед сучасною Україною – агресія російської федерації, бойові дії, окупація територій, замінування, велика кількість переміщених осіб – потребують вирішення освіченими, інформаційно грамотними фахівцями.

Людина, її здоров'я, життя та безпека є лейтмотивом дисципліни «Студії з безпеки та захисту». В змістовній частині дисципліни враховано засади концепції сталого розвитку; викладено засади міжнародного гуманітарного права, досвід європейської системи освіти у сфері ризику, інших міжнародних та національних документів; відображені сучасні тенденції розв'язання проблем безпеки людини. Дисципліна забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722.

Мета навчальної дисципліни полягає у оволодінні сукупністю загальнокультурних та професійних компетентностей з питань безпеки, цивільного захисту, охорони праці та охорони навколишнього середовища відповідно до європейських стандартів безпеки та охорони навколишнього середовища для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням забезпечення сталого розвитку об'єктів економіки, збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій в мирний час та особливий період.

Завдання дисципліни передбачає опанування компетентностями для вирішення професійних завдань з урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях в мирний час та в особливий період, формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки.

Міждисциплінарні зв'язки. Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Студії з безпеки та захисту» є знання та вміння, набуті під час опанування шкільних курсів «Біологія та екологія», «Фізика», «Хімія», «Основи здоров'я».

Набуті під час вивчення даної дисципліни знання та навички стануть основою для подальшого опанування таких навчальних дисциплін:

– для ОПП «Фізична культура і спорт: тренер з виду спорту»: «Фізіологія людини» (загальна, спорту і рухової активності, вікова), «Харчування та дієтологія», «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки»;

– для ОПП «Германські мови та літератури: переклад включно»: «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки», «Тактична медицина»;

– для ОПП «Економіка і ринки»: «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки», «Тактична медицина», «Економіка ресурсовикористання», «Економічні ризики та методи їх вимірювання»;

– для ОПП «Психологія»: «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки», «Тактична медицина», «Екстремальна психологія»;

– для ОПП «Журналістика і зв'язки з громадськістю»: «Інформаційні системи і технології», «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки», «Етичні стандарти професійної діяльності», «Медіабезпека».

Методи навчання:

– методи організації та здійснення навчальної діяльності: словесні (розповідь, бесіда, лекція), наочні (показ, демонстрація), практичні, репродуктивні і проблемні, самостійної роботи і роботи під керівництвом викладача;

– методи стимулювання і мотивації навчання: методи формування інтересу (аналіз проблемних ситуацій), методи формування відповідальності в навчанні (роз'яснення суспільної і особової значущості навчання, пред'явлення педагогічних вимог);

– методи контролю і самоконтролю (усний і письмовий контроль, фронтальний і диференційований, поточний і підсумковий).

Застосовуються наукові дискусії та ігрові методики, які спрямовані на набуття м'яких навичок комунікації, командної роботи, формування власної точки зору та критичного мислення у здобувачів вищої освіти.

Методика проведення лекційних, семінарських та практичних занять базується на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, які розвивають індивідуальність здобувача вищої освіти, творчу активність, самостійність, здатність сприймати, інтерпретувати й аналізувати навчальні, наукові тексти. Під час лекційних, практичних занять застосовуються інноваційні інтерактивні методи і форми навчання: тренінги, кейси, круглі столи, конференції, проектний метод, тестові завдання, ігрові (імітаційні, операційні, рольові, ділові ігри), мультимедійні технології.

Самостійна робота здобувача вищої освіти спрямована на виконання додаткових завдань за темами курсу, підготовку різних видів завдань, підготовку наукових доповідей, презентацій, навчальних проєктів.

Форми організації занять: лекційні, семінарські, практичні, самостійна та індивідуально-консультаційна робота, розгляд та аналіз ситуаційних завдань, кейсів, застосування інформаційних технологій та елементи дистанційного навчання в системі MOODLE ДПУ.

Форми та засоби діагностики результатів навчання. Об'єктом контролю є діяльність здобувача вищої освіти на семінарських, практичних заняттях, а також результати виконання самостійної, індивідуальної роботи.

До контрольних заходів входять поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять та при перевірці самостійних робіт (експрес-контроль (тести), проведення презентації-захисту творчих завдань, виконання письмових завдань) і має на меті перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни.

Проміжний контроль здійснюється у формі контрольного заходу (тест, контрольна робота).

Підсумковий контроль – диференційований залік.

Організація поточного та підсумкового контролю здійснюється з використанням засобів дистанційного навчання в системі Moodle.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПП «Фізична культура і спорт: тренер з виду спорту»;
 ОПП «Германські мови та літератури: переклад включно»;
 ОПП «Економіка і ринки»;
 ОПП «Психологія»;
 ОПП «Журналістика і зв'язки з громадськістю».

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4		
Модуль – 1	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4	1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120	Семестр	
	1/2-й	1/2-й
	Лекції, год.	
	24	4
	Практичні, семінарські, год.	
	12/12	2/2
	Лабораторні	
	–	–
	Самостійна робота	
	70	110
	Індивідуально-консультаційна робота: 2 год	
	Форма семестрового контролю: <i>диференційований залік</i>	

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Галузь знань: А Освіта, спеціальність: А7 Фізична культура і спорт, ОПП «Фізична культура і спорт: тренер з виду спорту»	
Компетентності	Програмні результати навчання (ПРН)
<p><i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук з фізичного виховання і спорту, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p>	<p>ПРН 9. Демонструвати готовність до зміцнення особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та інших чинників здорового способу життя, проведення роз'яснювальної роботи серед різних груп населення.</p> <p>ПРН 16. Надавати долікарську медичну допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі людини.</p>
<p><i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.</p>	
<p><i>Спеціальні компетентності (СК):</i> СК 5. Здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших чинників здорового способу життя. СК 9. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.</p>	
Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями), спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, ОПП «Германські мови та літератури: переклад включно»	
<p><i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p>	<p>ПРН 2. Ефективно працювати з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.</p> <p>ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.</p> <p>ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.</p>
<p><i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.</p>	
<p><i>Спеціальні компетентності (СК):</i> СК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p>	
Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), спеціалізація С1.01 Економіка, ОПП «Економіка і ринки»	
<p><i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.</p>	<p>ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.</p> <p>ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із</p>

<p><i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації. ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p>	<p>новими об'єктами, та у невизначених умовах. ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.</p>
<p>Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, спеціальність: С4 Психологія ОПП «Психологія»</p>	
<p><i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.</p>	<p>ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p>
<p><i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців. ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p>
<p>Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, спеціальність: С7 Журналістика, ОПП «Журналістика і зв'язки з громадськістю»</p>	
<p><i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.</p>	<p>ПРН 6. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків. ПРН 7. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег. ПРН 9. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.</p>
<p><i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 7. Здатність працювати в команді.</p>	<p>ПРН 16. Планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіапродукту, а також його промоцію. ПРН 18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.</p>
<p><i>Спеціальні компетентності (СК):</i> СК 6. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.</p>	

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Студії з безпеки та захисту»

Денна форма навчання

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семінар./ практ. заняття	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
Змістовий модуль I «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку» (Т.1 – Т.4) = 1,1 зал. кред. (34 год.)						
Т. 1	Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей. Цілі сталого розвитку в Україні.	2	0/2		5	9
Т. 2	Ризик як кількісна оцінка небезпеки	2	0/2		5	9
Т. 3	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я	0	2/0		5	7
Т. 4	Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки	2	2/0		5	9
Разом за змістовим модулем I		6	4/4		20	34
Змістовий модуль II «Цивільний захист» (Т.5 – Т.7) = 0,9 зал. кред. (27 год.)						
Т. 5	Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації.	2	2/0		5	9
Т. 6	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	2	0/2		5	9
Т. 7	Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної державної системи цивільного захисту	2	2/0		5	9
Разом за змістовим модулем II		6	4/2		15	27
<i>Проміжна контрольна робота №1</i>						
<i>Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)</i>						
Змістовий модуль III. «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності» (Т.8 – Т.10) = 0,9 зал. кред. (27 год.)						
Т. 8	Правові та організаційні питання охорони праці.	2	0/2		5	9
Т. 9	Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці	2	1/0		6	9
Т. 10	Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека	2	1/0		6	9
Разом за змістовим модулем III		6	2/2		17	27
ЗМ IV «Екологічна безпека» (Т.11 – Т.13) = 1,1 зал. кред. (32 год.)						
Т. 11	Екологічні наслідки воєнних дій на території України.	2	2/0		5	9
Т. 12	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	2	0/2	2	5	11
Т. 13	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	2	0/2		8	12
Разом за змістовим модулем IV		6	2/4	2	18	32
<i>Проміжна контрольна робота №2</i>						
<i>Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)</i>						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік						
Усього годин		24	12/12	2	70	120

Заочна форма навчання

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семинар./ практ. заняття	Інд.- конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
Змістовий модуль I «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку» (Т.1 – Т.4) = 1,1 зал. кред. (34 год.)						
Т. 1	Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей. Цілі сталого розвитку в Україні.	2			8	10
Т. 2	Ризик як кількісна оцінка небезпеки				8	8
Т. 3	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я				8	8
Т. 4	Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки				8	8
Разом за змістовим модулем I		2	0	0	32	34
Змістовий модуль II «Цивільний захист» (Т.5 – Т.7) = 0,9 зал. кред. (26 год.)						
Т. 5	Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації.				8	8
Т. 6	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій				8	8
Т. 7	Забезпечення заходів і дій на об'єктах господарської діяльності		2/0		8	10
Разом за змістовим модулем II		0	2/0	0	24	26
<i>Проміжна контрольна робота №1</i>						
<i>Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)</i>						
Змістовий модуль III. «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності» (Т.8 – Т.10) = 0,9 зал. кред. (26 год.)						
Т. 8	Правові та організаційні питання охорони праці.	2			8	10
Т. 9	Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці				8	8
Т. 10	Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека				8	8
Всього за змістовим модулем III		2	0	0	24	26
ЗМ IV «Екологічна безпека» (Т.11 – Т.13) = 1,1 зал. кред. (34 год.)						
Т. 11	Екологічні наслідки воєнних дій на території України.				10	10
Т. 12	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС			2	10	12
Т. 13	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС		2/0		10	10
Всього за змістовим модулем IV		0	2/0	2	30	34
<i>Проміжна контрольна робота №2</i>						
<i>Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)</i>						
Форма підсумкового контролю – диференційований залік						
Усього годин		4	2/2	2	110	120

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМ І. «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку»

Тема 1. Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей. Цілі сталого розвитку в Україні

План лекційного заняття

1. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.
2. Сталий розвиток суспільства та його проблеми. Цілі сталого розвитку: Україна.
3. Ідентифікація небезпек у контексті сталого розвитку.

План практичного заняття

1. Обговорення сталого розвитку суспільства та його проблем; шляхів досягнення цілей сталого розвитку в Україні.
2. Гра-квест «Цілі сталого розвитку» з використанням онлайн ресурсу:
<https://e-comon.org.ua/tsil-12/stalij-rozvitok-i-stale-spozivannya/hra-kvest-tsili-staloho-rozvytku>

План самостійної роботи

1. Основні принципи сталого розвитку суспільства та їх вплив на вирішення глобальних проблем сучасності.
2. Цілі сталого розвитку ООН та їх значення для соціально-економічного розвитку країн.
3. Виклики для України у реалізації цілей сталого розвитку; заходи, що впроваджуються для їх досягнення.
4. Взаємозв'язок екологічних, економічних та соціальних аспектів сталого розвитку в Україні.

Рекомендована література: [6, 8, 9, 12, 18, 23, 33, 34, 35].

Тема 2. Ризик як кількісна оцінка небезпек

План лекційного заняття

1. Концепція прийнятної (допустимого) ризику.
2. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
3. Види ризику.
4. Управління ризиком.

План практичного заняття

1. Ризик як кількісна оцінка небезпек.
2. Кейс «Розрахунок ризику за індивідуальними вихідними даними з підприємства» (вихідні дані та рекомендації наведено в Методичних вказівках до провдення семінарських та практичних занять).

План самостійної роботи

1. Ризик та його зв'язок із кількісною оцінкою небезпек.
2. Методи оцінки ризиків.
3. Ймовірність виникнення небезпеки та її наслідки при оцінці ризику.
4. Етапи проведення кількісної оцінки ризиків, та використання її результатів для ухвалення управлінських рішень.

Рекомендована література: [7, 9, 22, 26, 34, 35].

Тема 3. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я

План семінарського заняття

1. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.
2. Основні визначення здоров'я. Чинники, від яких залежить здоров'я людини.
3. Адаптація організму до змін чинників зовнішнього середовища.
4. Стан здоров'я населення України.
5. Здоровий спосіб життя.

План самостійної роботи

1. Медико-біологічні проблеми здоров'я та фактори, які впливають на їх виникнення.
2. Соціальні фактори, що найбільше впливають на стан здоров'я населення.
3. Основні проблеми громадського здоров'я у сучасному суспільстві.
4. Демографічні зміни, які впливають на медико-біологічні та соціальні аспекти здоров'я.

Рекомендована література: [2, 5, 9, 15, 20, 26, 30, 34, 35].

Тема 4. Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки

План лекційного заняття

1. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація. Загальна характеристика, вплив на організм людини та захист від їхнього впливу.
2. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.
3. Біологічна дія іонізуючих випромінювань на організм людини.
4. Аварії, пов'язані з викидом (витоком) небезпечних хімічних речовин.

План практичного заняття

1. Соціальні хвороби.
2. Натовп, його різновиди, поведження людини в натовпі.
3. Булінг та моббінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
4. Вплив ЗМІ та інформаційних ресурсів на свідомість людини. ПСО.
5. Розрахунок оптимального харчового раціону здобувача вищої освіти за індивідуальними вихідними даними та рекомендаціями, наведеними в Методичних вказівках до проведення семінарських та практичних занять.

План самостійної роботи

1. Аварії на системах життєзабезпечення.
2. Гідродинамічні аварії.
3. Електромагнітні поля і випромінювання: загальна характеристика, їх вплив електромагнітних полів на організм людини та захист від їх дії.
4. Біологічні небезпеки: макроорганізми, небезпечні патогенні мікроорганізми.
5. Харчовий раціон здобувача вищої освіти.
6. Насильство, його прояви та шляхи запобігання.

Рекомендована література: [1, 9, 11, 14, 19, 27, 34, 35].

ЗМ II. «Цивільний захист»

Тема 5. Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації

План лекційного заняття

1. Положення міжнародного гуманітарного права.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
3. Поняття про надзвичайні ситуації та їх класифікація.
4. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
5. Сили цивільного захисту.

План семінарського заняття

1. Женевські конвенції та Додаткові протоколи до них.
2. Представити коротке есе щодо оцінки порушень міжнародного гуманітарного права країною-агресором (обрати приклад самостійно з власного досвіду або обрати з офіційних джерел).

План самостійної роботи

1. Основні завдання цивільного захисту в умовах надзвичайних ситуацій.
2. Система управління цивільним захистом та органи, які здійснюють контроль і координацію дій в надзвичайних ситуаціях.
3. Основні види надзвичайних ситуацій.
4. Права та обов'язки громадян в умовах надзвичайних ситуацій.

Рекомендована література: [1, 9, 11, 14, 19, 27, 34, 35].

Тема 6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

План лекційного заняття

1. Оповіщення та інформування в системі цивільного захисту.
2. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
3. Мінна безпека.
4. Заходи з евакуації.
5. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

План практичного заняття

Оцінка інженерного захисту працюючих на об'єкті господарської діяльності

1. Ознайомитися з теоретичним матеріалом з тематики.
2. Виконати розрахунок завдання за індивідуальними даними.

На промисловому об'єкті робітники і службовці працюють в одну зміну. Під час аварії на цьому, чи сусідньому, підприємстві об'єкт може опинитись у зоні хімічного або радіаційного забруднення. Для захисту виробничого персоналу на об'єкті побудовано сховище, вбудоване в будівлю, де працюють люди.

Оцінити надійність захисту виробничого персоналу об'єкту в сховищі під час аварії з можливим хімічним або радіаційним забрудненням території.

Вихідні дані та рекомендації щодо виконання наведено в Методичних вказівках до проведення семінарських та практичних занять.

План самостійної роботи

1. Основні способи оповіщення та інформування в умовах надзвичайних ситуацій.

2. Типи захисних споруд цивільного захисту, які використовуються для укриття населення, і як здійснюється їх ефективне використання.
3. Основні правила мінної безпеки.
4. Етапи та організаційні заходи процесу евакуації населення в разі надзвичайних ситуацій?

Рекомендована література: [1, 9, 11, 14, 19, 27, 34, 35].

Тема 7. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної державної системи цивільного захисту

План лекційного заняття

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
2. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
3. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

План семінарського заняття

1. Вивчити, яким чином може надаватися гуманітарна допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях та заповнити таблицю:

Опис надзвичайної ситуації	Можлива гуманітарна допомога (ГД)	Нормативні засади ГД	Вид ГД	Джерело ГД

2. Вивчити поняття державного резерву, його склад, призначення. Описати та зробити висновки щодо складу державного резерву. Заповнити таблицю:

Склад держрезерву	Приклад продукції держрезерву	Призначення продукції	Умови використання продукції з держрезерву

План самостійної роботи

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС.
2. Відшкодування збитків постраждалим.
3. Поняття державного резерву, його склад, призначення.
4. Єдина система державного резерву України. Утримання і розвиток системи державного резерву.
5. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги.

Рекомендована література: [1, 9, 11, 14, 19, 27, 34, 35].

ЗМ III. «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності»

Тема 8. Правові та організаційні питання охорони праці

План лекційного заняття

1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
2. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».
3. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.
4. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, структура, основні вимоги та ознаки. Реєстр НПАОП.
5. Фінансування охорони праці, його основні принципи та джерела.

План практичного заняття

Розрахунок чисельності працівників служби охорони праці за даними підприємства

1. Ознайомитися з методикою розрахунку чисельності служби охорони праці та визначення площі приміщення, яка необхідна для її розміщення.
2. Виконати розрахунок чисельності служби охорони праці та площі приміщення служби охорони праці відповідно до варіанту, наведеного в методичних рекомендаціях до виконання роботи (див. Методичні вказівки до семінарських/практичних занять).
3. Відповісти на питання для перевірки.

План самостійної роботи

1. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП); міждержавні стандарти ССБП; національні стандарти України з охорони праці.
2. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
3. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.
4. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
5. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
6. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
7. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Рекомендована література: [3-5, 8, 10, 24-27, 29, 34, 35].

Тема 9. Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці

План лекційного заняття

1. Загальне уявлення про психофізіологічні фактори небезпек.
2. Фізична та розумова діяльність людини. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
3. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.
4. Повітря робочої зони:
  - 4.1. Мікроклімат робочої зони, нормування та контроль його параметрів; заходи та засоби їх нормалізації.
  - 4.2. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами. ГДК шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

4.3. Вентиляція та її види.

5. Освітлення виробничих приміщень, його класифікація та нормування.

6. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень.

План семінарського заняття

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.

2. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

План самостійної роботи

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.

2. Санітарно-захисні зони підприємств.

3. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.

4. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Рекомендована література: [3-5, 8, 10, 24-27, 29, 34, 35].

Тема 10. Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека

План лекційного заняття

1. Дія електричного струму на організм людини: електричні травми та чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

2. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.

3. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю.

4. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту: пожежна сигналізація, засоби пожежогасіння.

План семінарського заняття

1. Умови ураження людини електричним струмом. Напруга кроку та дотику.

2. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

3. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.

4. Дії персоналу при виникненні пожежі.

5. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

План самостійної роботи

1. Вплив електричного струму на організм людини: фізіологічні та медичні наслідки.

2. Аналіз факторів, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

3. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю та особливості їхнього обладнання.

4. Методи та засоби пожежогасіння: ефективність та сфери застосування.

5. Основні вимоги до пожежної сигналізації на виробничих об'єктах.

6. Організація пожежної безпеки на підприємстві: нормативні вимоги та практика впровадження.

Рекомендована література: [3-5, 8, 10, 24-27, 29, 34, 35].

ЗМ IV. «Екологічна безпека»

Тема 11. Екологічні наслідки воєнних дій на території України

План лекційного заняття

1. Загальні впливи факторів воєнних дій на екосистеми. Чому екосистеми стають жертвами збройної агресії?
2. Вплив на стан атмосферного повітря, ґрунти, стан водойм.
3. Оцінка шкоди довкіллю від російської агресії.
4. Перспективи відновлення та використання інноваційних технологій в економіці задля відновлення екосистем.

План семінарського заняття

1. Як воєнні дії впливають на природні екосистеми та біорізноманіття?
2. Які основні забруднювачі потрапляють у атмосферу, ґрунти та водойми під час бойових дій?
3. Які методи оцінки екозбитків використовуються в Україні та світі?
4. Які міжнародні практики відновлення екосистем після воєнних конфліктів можна застосувати в Україні?

План самостійної роботи

1. Дослідити основні екологічні загрози, спричинені війною в Україні.
2. Проаналізувати довгострокові наслідки забруднення довкілля вибухонебезпечними речовинами.
3. Оцінити ефективність сучасних методів екологічного моніторингу зон бойових дій.
4. Розглянути приклади міжнародних ініціатив із ліквідації екологічних наслідків збройних конфліктів.
5. Запропонувати інноваційні підходи до відновлення екосистем, що зазнали руйнування внаслідок війни.

Рекомендована література: [7, 13, 22, 23, 31, 32, 34, 35].

Тема 12. Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС

План лекційного заняття

1. Економіка природокористування: означення та складові. Розрахунок екологічних податків.
2. Економічна і соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методика визначення природоохоронних витрат.
3. Державне управління в галузі охорони НПС і раціонального ПК. Екологічне право.

План практичного заняття

Визначення категорії небезпечності підприємства та величини санітарно-захисної зони

1. Згідно вихідних даних, з використанням наданої довідкової інформації, визначити категорію небезпечності підприємства (КНП) та ширину санітарнозахисної зони (СЗЗ).
2. Відповісти на питання для самоперевірки:
  - 2.1. На які класи поділяються підприємства залежно від складу й кількості шкідливих чинників та умов технологічного процесу?
  - 2.2. Що таке санітарно-захисна зона і за якими принципами вона створюється?
  - 2.3. Що таке гранично допустима концентрація і яке відношення вона має до розрахунку

санітарно-захисних зон?

2.4. Які дані використовують для визначення категорії небезпечності?

План індивідуально-консультаційної роботи

На вибір здобувача

I. Розрахунок екологічного податку

1.1. Проаналізувати вихідні дані щодо розміщення та номенклатури відходів за визначеними даними.

1.2. Розрахувати за даними суму екологічних податків, що підлягає сплаті до бюджету.

1.3. Зробити висновок та представити у вигляді доповіді та презентації проект розрахунку екологічного податку.

II. Неформальна освіта

Пройти навчальний курс на платформі відкритих онлайн курсів, що пропонуються вітчизняними освітніми платформами Prometheus, EdEra, ВУМ online та представити сертифікат, який має дані щодо назви курсу, обсягу вивчення та результатів навчання. Тематика обраного курсу повинна відповідати робочій програмі навчальної дисципліни «Студії безпеки та захисту».

План самостійної роботи

1. Економіка природокористування та її складові.
2. Визначення екологічних податків.
3. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
4. Принципи природоохоронних заходів.
5. Основні причини екологічної кризи в Україні.

Рекомендована література: [7, 13, 22, 23, 31, 32, 34, 35].

Тема 13. Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС

План лекційного заняття

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза.
3. Екологічна паспортизація виробничих об'єктів.
4. Екологічний менеджмент.
5. Екологічний маркетинг.
6. Екологічний аудит.
7. Екологічний інжиніринг.

План самостійної роботи

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза: типи, фінансування, характеристика.
3. Екологічна паспортизація.
4. Екологічний менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
5. Екологічна сертифікація: суть, значення, завдання.

Рекомендована література: [7, 13, 22, 23, 31, 32, 34, 35].

6. ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЮ

1. Предмет, мета, функції і завдання дисципліни.
2. Класифікація та характеристика небезпек за джерелами походження.
3. Концепція прийняттого (допустимого) ризику.
4. Види ризику.
5. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини.
6. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.
7. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Загальне уявлення про обмін речовин.
8. Енергетичні витрати людини в процесі життєдіяльності.
9. Здоров'я людини, якість життя та його безпека. Соціальне здоров'я людини.
10. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ.
11. Небезпечні гідрологічні процеси і явища.
12. Пожежі у природних екосистемах.
13. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
14. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
15. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація.
16. Типологія аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
17. Аварії, катастрофи та їх наслідки.
18. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
19. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
20. Гідродинамічні аварії.
21. Пожежі та вибухи техногенного характеру; причини, що їх зумовлюють.
22. Класифікація радіаційних аварій.
23. Основні характеристики іонізуючих випромінювань.
24. Джерела радіоактивних випромінювань.
25. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.
26. Радіаційна безпека.
27. Загальна характеристика ЕМПіВ. Вплив ЕМПіВ на організм людини. Заходи та засоби захисту від їх дії.
28. Типологія аварій на хімічно небезпечних об'єктах та їх причини.
29. Класифікація об'єктів господарювання за хімічною небезпекою.
30. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
31. Поняття про нормування шкідливих речовин.
32. Хімічні небезпеки побуту. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини.
33. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
34. Основи раціонального харчування.
35. Положення гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
36. Державне управління у сфері цивільного захисту.
37. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
38. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування. Сили цивільного захисту.
39. Класифікація надзвичайних ситуацій (НС).
40. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
41. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
42. Заходи з евакуації.
43. Інженерний захист.
44. Радіаційний захист.
45. Хімічний захист.
46. Медичний захист.
47. Психологічний захист.

48. Біологічний захист населення, тварин і рослин.
49. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
50. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
51. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.
52. Поняття про охорону праці.
53. Стан охорони праці на сучасному етапі в Україні.
54. Основні законодавчі акти з охорони праці.
55. Державна політика в галузі охорони праці. Основні її принципи.
56. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві.
57. Права працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
58. Охорона праці жінок.
59. Гарантії прав на охорону праці при укладанні трудового договору.
60. Стимулювання охорони праці.
61. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
62. Навчання та систематичне підвищення знань працівників України з питань охорони праці.
63. Фінансування охорони праці.
64. Розслідування та облік нещасних випадків та професійних захворювань.
65. Система управління охороною праці (СУОП).
66. Визначення понять виробниче приміщення, робоче місце, організація робочого місця.
67. Причини виробничих нещасних випадків.
68. Небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори.
69. Фізична діяльність людини. Розумова діяльність.
70. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
71. Вплив параметрів мікроклімату на людину.
72. Методи нормалізації параметрів мікроклімату.
73. Вентиляція, види вентиляції.
74. Кондиціонування повітря.
75. Природне освітлення, його значення для працюючих.
76. Освітлення виробничих приміщень, світлотехнічні величини нормування освітлення, види виробничого освітлення.
77. Стандарти та безпечні рівні випромінювань комп'ютерів для організму людини.
78. Випромінювання оптичного діапазону. Захист від їх дії.
79. Класи шкідливості підприємств та розміри санітарних зон.
80. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання.
81. Безпека при експлуатації систем, що працюють під тиском.
82. Безпека при експлуатації підйомно-транспортних засобів.
83. Дія електричного струму на організм людини. Чинники, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом.
84. Електрозахисні засоби.
85. Надання першої долікарняної допомоги ураженому електричним струмом.
86. Основні причини пожеж.
87. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
88. Організаційні та технічні заходи забезпечення пожежної безпеки.
89. Принцип дії та класифікація вогнегасних засобів.
90. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
91. Характеристика біосфери та її складових.
92. Основні джерела забруднення довкілля та їх вплив на стан НПС.

93. Принципи природокористування.
94. Основні завдання техноекології.
95. Очищення стічних вод та газодимових викидів.
96. Утилізація твердих відходів промисловості.
97. Основні напрями безвідходних технологій.
98. Екологічна експертиза: види, методи, завдання. Проблема організації екологічної експертизи.
99. Екологічний менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
100. Економіка природокористування та її складові.
101. Визначення екологічних податків.
102. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь (якщо маси поллютантів дані в тоннах).
103. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
104. Основні причини екологічної кризи в Україні.
105. Шляхи вирішення екологічних проблем людства.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання представлено в табл.7.1 (для денної форми навчання) та табл. 7.2 (для заочної форми навчання) та включає обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE (максимально 5 балів).

Таблиця 7.1

Загальний розподіл балів для денної форми навчання

Змістовий модуль I					Допуск – 50	Диференційований залік – 50	Загальна оцінка з курсу – 100
Загальна кількість балів за модулем I	8						
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4			
Семінарське заняття	2	2	2	2			
Самостійна робота							
Змістовий модуль II							
Загальна кількість балів за модулем II	13						
Теми	T.5	T.6	T.7				
Семінарське заняття	2	2	2				
Самостійна робота							
Проміжна контрольна робота за ЗМІ+ЗМІІ	7						
Змістовий модуль III							
Загальна кількість балів за модулем III	4						
Теми	T.8	T.9	T.10				
Семінарське заняття	2	1	1				
Самостійна робота							
Змістовий модуль IV							
Загальна кількість балів за модулем IV	11						
Теми	T.11	T.12	T.13				
Семінарське заняття	2	2	-				
Самостійна робота							
Проміжна контрольна робота за ЗМІІІ+ЗМІV	7						
Індивідуально-консультаційна роботи	9						
Підсумковий тестовий контроль на порталі дистанційної освіти MOODLE ДПУ	5						

Загальний розподіл балів для заочної форми навчання

Змістовий модуль I					Допуск – 50	Диференційований залік – 50	Загальна оцінка з курсу – 100
Загальна кількість балів за модулем I		-					
Теми	T.1	T.2	T.3	T.4			
Семінарське заняття	-	-	-	-			
Самостійна робота	-	-	-	-			
Змістовий модуль II							
Загальна кількість балів за модулем II		25					
Теми	T.5	T.6	T.7				
Семінарське заняття	-	-	15				
Самостійна робота	-	-	-				
Проміжна контрольна робота за ЗМІ+ЗМІІ	10						
Змістовий модуль III							
Загальна кількість балів за модулем II		-					
Теми	T.8	T.9	T.10				
Семінарське заняття	-	-	-				
Самостійна робота	-	-	-				
Змістовий модуль IV							
Загальна кількість балів за модулем IV		10					
Теми	T.11	T.12	T.13				
Семінарське заняття	-	-	-				
Самостійна робота	-	-	-				
Проміжна контрольна робота за ЗМІІІ+ЗМІV	10						
Індивідуально-консультаційна роботи	10						
Підсумковий тестовий контроль на порталі дистанційної освіти MOODLE ДПУ	5						

Роподіл балів, які може отримати здобувач вищої освіти на семінарському/практичному занятті, представлено в табл. 7.3. Виконання самостійної роботи оцінюється під час проведення семінарського/практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Таблиця 7.3

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських/практичних заняттях

Критерії оцінювання	Кількість балів	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Демонструє практичні навички виконання поставлених завдань; в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішує тестові завдання.	2	8-15
Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішує меншість тестових завдань.	1	1-7
Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту.	0	0

Критерії оцінювання контрольних робіт. Формою проміжного поточного контролю є проміжні контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі (табл. 7.4).

Таблиця 7.4

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання	
	Денна форма	Заочна форма
Теоретичне питання	1	2
Практичне завдання	3	4
Тестовий блок	3	4
Всього	7	10

Критерії оцінювання індивідуально-консультаційної роботи. Програмою передбачено виконання здобувачами вищої освіти індивідуально-консультаційної роботи (табл. 7.5).

На вибір здобувача

I. Розрахунок екологічного податку

- 1.1. Проаналізувати вихідні дані щодо розміщення та номенклатури відходів за визначеними даними.
- 1.2. Розрахувати за даними суму екологічних податків, що підлягає сплаті до бюджету.
- 1.3. Зробити висновок та представити у вигляді доповіді та презентації проект розрахунку екологічного податку.

II. Неформальна освіта

Пройти навчальний курс на платформі відкритих онлайн курсів, що пропонуються вітчизняними освітніми платформами Prometheus, EdEra, BYM online та представити сертифікат, який має дані щодо назви курсу, обсягу вивчення та результатів навчання. Тематика обраного курсу повинна відповідати робочій програмі навчальної дисципліни «Студії безпеки та захисту».

Таблиця 7.5

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти (денна та заочна форма навчання)

К-сть балів		Критерії оцінювання
Денна форма	Заочна форма	При виборі 1-го завдання:
8-9	9-10	Послідовність, логічність виконання, виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками. Підготовлена презентація за результатами виконаної роботи. Під час захисту роботи здобувач освіти демонструє відмінне розуміння теми та дає відповіді на всі поставлені питання.
6-7	7-8	Є незначні зауваження до виконання індивідуальної роботи. Підготовлена презентація. Під час захисту роботи здобувач освіти частково орієнтується в темі та дає відповіді не на всі поставлені питання.
4-5	5-6	Є зауваження до виконання індивідуальної роботи. Презентація не підготовлена. Під час захисту роботи здобувач освіти майже не орієнтується в темі та не може відповісти на поставлені питання.
2-3	3-4	Індивідуальна робота підготовлена, є зауваження. Без презентації. Без захисту.
1	1-2	Індивідуальна робота підготовлена зі значними зауваженнями, без презентації та захисту.
0	0	Не виконано роботу та не підготовлено презентацію за її матеріалами.

**При виборі 2-го завдання
(НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА):**

Програмою передбачено перезарахування результатів неформальної освіти під час виконання індивідуально-консультаційної роботи

Кількість балів (денна/заочна)	Форма заняття	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
9-10	Індивід.- конс. робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	платформи відкритих онлайн курсів: Prometheus, EdEra, ВУМ online, Дія.Освіта, освітній хаб м. Києва та ін.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі диференційованого заліку.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Державному податковому університеті.

Результати диференційованого заліку оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно»).

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
4. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248. 2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>.
5. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
6. Цілі Сталого Розвитку: Україна : Національна доповідь. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
7. Авраменко Н. Л. Екологічна безпека : навч. посіб. Ірпінь : ДПУ, 2023. 294 с.
8. Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Каначеев Д. Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с.
9. Желібо Є. П., Сагайдак І. С. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 201 с.

Допоміжна

10. Авраменко Н. Л., Сагайдак І. С. Охорона праці : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 264 с.
11. Чорна Т.М. Цивільний захист : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 204 с.
12. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник для студ. спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с.
13. Сафранов Т. А., Губанова О. Р., Лукашов Д. В. Еколого-економічні основи природокористування : навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 349 с.
14. Цивільний захист / [Запорожець О. І., Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. та ін.]. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 264 с.
15. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П.Б. Волянський, А.М. Гринзовський, С.О. Гур'єв та ін.; за заг. ред. проф. П.Б. Волянського та проф. С. О. Гур'єва. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

16. Офіційний вебпортал Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
17. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
18. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <http://www.meprr.gov.ua/>
19. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua/>
20. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/>
21. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

22. Постійне представництво України при ООН. URL: <http://www.uamission.org/>.
23. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.eriou.ukrtel.net/index.htm>.
24. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/>
25. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. URL: <http://www.social.org.ua>.
26. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua>.
27. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua>
28. Портал «Україна будівельна: будівельні компанії України, будівельні стандарти». URL : <http://www.budinfo.com.ua>
29. Офіційний сайт постійного представництва України в МОП. URL : <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour>
30. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL : <https://www.who.int>
31. Офіційний сайт ЮНЕСКО. URL : <https://en.unesco.org>
32. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. URL : <https://www.weforum.org/>
33. Програма ООН з навколишнього середовища. URL : <https://www.un.org/ga/unep>

Міжнародні видання

34. O'Toole W. Crowd Management: Risk, security and health. Events Management Theory and Methods, 2021. 198 p.
35. Clifton Smith, David J. Brooks. Security Science: The Theory and Practice of Security. Publisher: Elsevier, 2020. 280 p.

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
митної справи та товарознавства
від _____ 20__ р., № _____

Лист оновлення та перезатвердження РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП